

VEACESLAV IONIȚĂ

Întreprinderile gestionate de stat și rolul lor în economia națională

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Organizația Obștească Promo-LEX este un ONG public, ce urmărește principiile democrației participative, monitorizează și identifică cazurile de încălcare a drepturilor omului în Moldova, Promo-LEX este una dintre cele mai importante organizații de monitorizare a reformelor judiciare și conduce astăzi platforma ONG-urilor din Moldova ale Forumului Parteneriatului Estic. Web: www.promolex.md

Congresul autorităților locale și regionale din Moldova (CALM) este cea mai mare și cea mai reprezentativă asociație a autorităților locale și regionale din țara noastră. Acesta oferă consultanță juridică, fiscală, și tehnică în scopul susținerii autonomiei fiscale locale și a descentralizării. CALM reprezintă 700 de autorități publice locale, în calitate de membri cu drepturi depline din cele 898 existente în Moldova. Web: www.calm.md

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați IDIS „Viitorul”.

ADRESA DE CONTACT:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Această publicație este realizată de IDIS „Viitorul” cu suportul financiar al Ambasadei Olandei în cadrul Programului MATRA. Opiniile aparțin autorilor și nu reflectă punctul de vedere al finanțatorului.

Kingdom of the Netherlands

Cuprins

Sumar executiv	7
Întreprinderile gestionate de stat și rolul lor în economia națională	8
70% din salariați activează în sectoare administrate sau reglementate de către stat	9
Peste 50% din activele naționale sunt administrate de către stat	11
Statul domină cu întreprinderile mari și monopoliste	12
Cu mici excepții întreprinderile gestionate de stat sunt caracterizate de o ineficiență totală de administrare	15
Cadrul legal privitor la gestionarea proprietății publice și metehnele sale	19
Concluzii și Recomandări	21
ANEXE	23

Sumar executiv

Studiul analizează anumite tendințe, fapte și statistici, legate de administrarea proprietăților publice în Republica Moldova, folosind exemplul întreprinderilor cu capital de stat. Ponderea acestor întreprinderi în structura economiei naționale este importantă din mai multe puncte de vedere: acestea pot accelera sau frâna creșterea economică, pot atrage investiții străine directe și pot rezolva sarcini pe care piața liberă, în general, nu le poate îndeplini. Dar, pentru ca aceste scopuri să fie atinse, statul trebuie să poată administra, gestiona, evalua și impune parametri manageriali superiori, ceea ce nu este cazul întreprinderilor de stat din RM. Putem constata astfel că decizia guvernului central de a păstra aceste întreprinderi sub controlul statului nu a servit scopului de a dinamiza rolul proprietății publice în structura economiei naționale, la menținerea de performanțe sociale și profituri rezonabile, ci mai degrabă, la conservarea unei clientele politice în cadrul unor industrii monopoliste. Studiul analizează câteva criterii de rentabilitate și eficiență în cazul administrării activelor publice, precum și a resurselor umane. De asemenea, sunt analizate conflictele de interese și calitatea de administrare a întreprinderilor de către diverse entități publice. În baza experienței de administrare a întreprinderilor publice în alte state sunt formulate recomandări de reformare a întregului sistem de administrare a întreprinderilor publice. Se propune ca acest proces să fie separat de alte funcții ale guvernului, realizându-se prin intermediul unui corp profesionist de administratori și reprezentanți ai statului în consiliul societăților pe acțiuni cu active publice (ale statului). Este critic important ca managementul acestor întreprinderi de stat să fie detașat de controlul politic al ministerelor de ramură, iar managerii acestora să fie angajați pe bază de concurs public, în mod deschis, selectați pe baza unor criterii transparente, a unor caiete de sarcini și obiective formulate cât mai precis, similar recrutărilor similare din sectorul privat.

Întreprinderile gestionate de stat și rolul lor în economia națională

În 1998, Guvernul a extras 20% din lista de proprietăți pasibile privatizării în masă prin intermediul bonurilor patrimoniale, menținându-le sub controlul administrației sale centrale.

Saga transformării sectorului de stat: Imediat după destrămarea URSS, primele guverne ale Republicii Moldova au depus eforturi susținute pentru a lăsa reforme structurale pentru a de-etatiza proprietatea de stat, privatizarea unor întreprinderi deținute de stat, transformând fostele gospodării colective în loturi transmise în proprietatea individuală. Primele acțiuni în direcția privatizării largi au fost reflectate în Programul de Reforme Economice și Reforme pentru 1992-1995, promițând să instituie un pact social pentru dezvoltarea echilibrată a economiei și societății spre economia de piață. Ulterior, Programul de privatizare 1994-1997 a fost adoptat de Parlament cu scopul reorganizării întreprinderilor de stat, privatizării întreprinderilor mici și mijlocii, promovarea antreprenoriatului, și creării primelor mecanisme ale economiei de piață. Menționăm că peste 1450 întreprinderi au fost privatizate în cadrul primului program de stat, aprobat de Parlamentul Republicii Moldova. Conform modelului urmat de autorii programului de privatizare din anul 1993, statul a decis să transmită rezultatul agregat al tuturor proprietăților deținute colectiv sub forma unor bonuri patrimoniale valorice. Astfel, fiecare cetățean al Republicii Moldova era eligibil să primească cota sa valorică sub formă de bonuri patrimoniale, care-i oferea posibilitatea de a obține o parte din bogăția totală a economiei, calculată pe baza experienței de muncă investită în economia națională. Angajații întreprinderilor scoase la privatizare aveau dreptul de a achiziționa, pe baza bonurilor patrimoniale, până la 30% din valoarea acestor proprietăți la valoarea lor nominală. Tot astfel, 40% din toate întreprinderile din sectorul de procesare agricolă a fost alocat furnizorilor de materie primă. În 1995, Moldova deținea 4.400 întreprinderi de stat și cca 57.000 întreprinderi deținute de proprietari privați. Totodată, angajații gospodăriilor colective (kolhozuri și sovhozuri) aveau dreptul de a primi cote funciare de la 0.5 ha pentru o familie, cu 0.1 ha pentru fiecare al 4 și următor membri al familiei până la maximum 1 ha pentru o familie, în condițiile în care noii proprietari aveau obligația de a nu vinde cotele lor până în anul 2001. Dar, Guvernul PLDM a devenit foarte preocupat, în 1994, de dezechilibrul existent între valoarea bonurilor distribuite populației și valoarea transmisă pentru privatizare. În acest scop, Guvernul a decis să crească în mod artificial și arbitrar valoarea proprietăților de stat, totodată, suspendând privatizarea unui important număr de întreprinderi deținute de stat, strategic importante. Printre acestea figurau Moldtelecom, rețelele electrice de distribuție, întreprinderile de fermentare a tutunului, companiile de utilități publice și multe întreprinderi vinicole în proprietatea statului. La sfârșitul anului 1998, cca 20% din proprietățile statului, inițial proiectate să fie privatizate prin intermediul bonurilor patrimoniale, au fost excluse din

planurile de privatizare, rămânând în gestiunea directă a unor ministere departamentale, care au obținut în acest fel controlul asupra unor resurse extrem de prețioase, în absența unor sisteme de supraveghere a profitabilității acestora. Mai mult, marile întreprinderi rămase sub controlul statului au devenit ușor controlate de rețele subsidiare partidelor politice aflate la guvernare, în condițiile unui management defectuos și a unor practici sumare de monitorizare din partea Guvernului.

Harta economiei naționale sub aspectul proprietății. Republica Moldova a fost considerată pe parcursul I deceniu după independența sa drept un model bun de tranziție spre economia de piață. Atunci când analizăm evoluțiile economiilor în tranziție ne bazuim pe ipoteza că trecerea la economia de piață are scopul de a elibera energii sociale, inițiative private și creativitatea forței de muncă pe care, într-un sistem colectivist, nu le-am fi putut vedea în acțiune. Cu titlu de comparație, ne orientăm la modele occidentale ale economiei de piață, care a testat de-a lungul ultimului secol o creștere sustenabilă și productivă. Joseph Stiglitz, Laureatul premiului Nobel pentru economie, afirmă în cartea sa *Freefall*¹, că toate economiile trebuie să mențină o balanță între rolul pieței libere și funcția de regulator general al guvernului. Dar, în Republica Moldova, am putut observa un dezechilibru puternic în favoarea guvernului și birocrăției, și în dezavantajul instituțiilor economiei de piață. Acesta este motivul în mare parte de ce Moldova continuă să se regăsească cu scorul de 120 în Economic Freedom Index, printre alte 183 națiuni, alături de Togo, Malawi, Senegal și Cote d'Ivoire, cu cele mai proaste scoruri pentru corupție, protejarea drepturilor de proprietate și libertatea forței de muncă. Restanțele guvernului la crearea unui mediu prietenos pentru business sunt mari și binecunoscute, iar obiecțiile pe care le ridică antreprenoriatul față de barierele administrative sunt foarte serioase. Din acest motiv, credem cu tărie că spiritul antreprenorial și libera concurență sunt ingredientele fundamentale în economia unei țări în vederea asigurării unei creșteri economice durabile și a bunăstării cetățenilor.

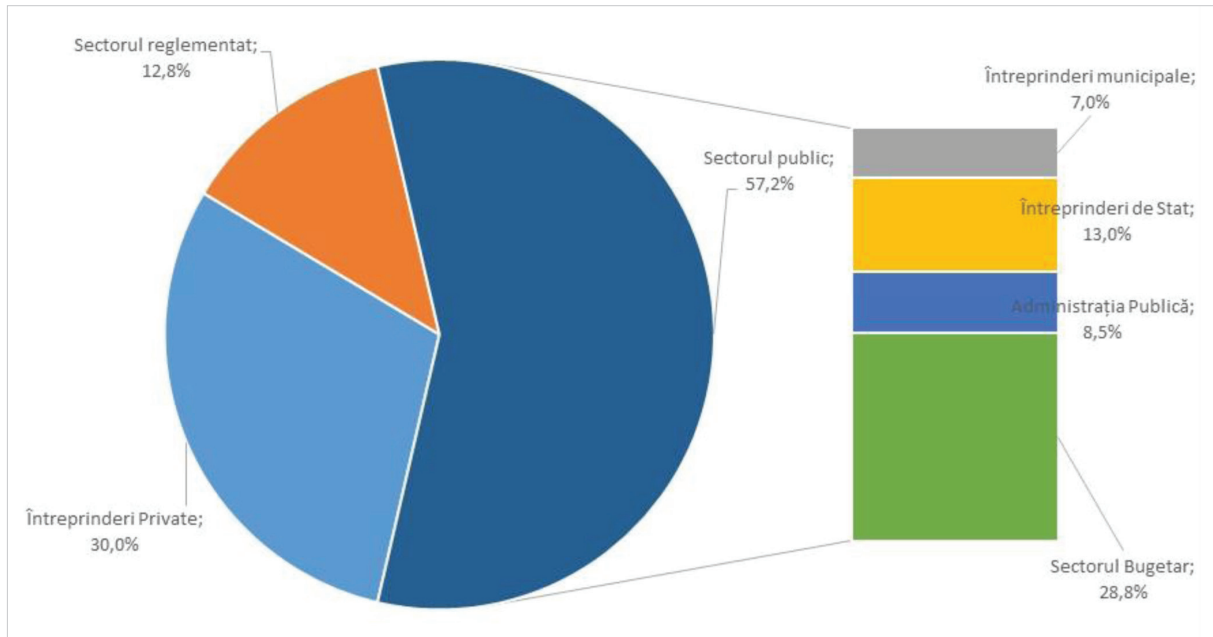
70% din salariați activează în sectoare administrate sau reglementate de către stat

Sectorul privat este cel care poate asigura atât creșterea economică cât și remunerarea înaltă a salariaților. Dacă privim însă la structura economiei naționale, observăm o discrepanță a forței de muncă angajate de aceste sectoare contingente. Observăm astfel că după 25 de ani de independență și consolidare a economiei de piață, în Republica Moldova, statul rămâne a fi cel mai mare angajator din țară. Circa 60% din salariații angajați în sectorul oficial al Republicii Moldova activează fie în instituții publice, fie la Întreprinderi Gestionate de Stat, ÎGS. *Figura 1, pag. 10*

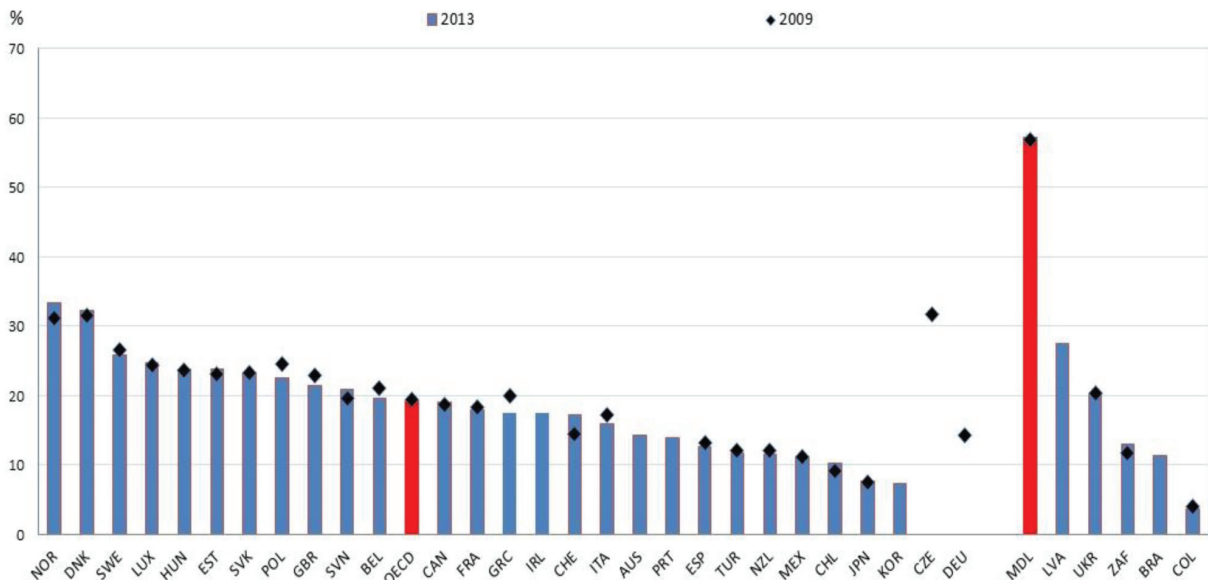
După numărul de salariați din Sectorul de Stat, Moldova este un caz special cel puțin în Europa. Conform datelor OECD media persoanelor angajate în sectorul public în țările membri OECD este de 20%. Prin sectorul public OECD înțelege, angajații sectorului bugetar, aparatul administrației publice centrale și locale, precum și salariații întreprinderilor municipal și de stat. *Figura 2, pag. 10*

Moldova depășește de 2,7 ori media țărilor OECD și cu aproape două ori țări cunoscute ca fiind "social orientate", în care ponderea statului este extrem de mare, cum ar fi Danemarca și Norvegia. Chiar și Ucraina, care vine din același sistem sovietic, are o poziție de 2 ori mai mica ca Moldova. Menținerea unui control exagerat de mare asupra economiei, ca proporție, nu înseamnă în cazul Republicii Moldova

¹ Joseph Stiglitz. *Freefall: America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy*

Fig. 1. Repartizarea salariaților pe activități economice și forme de proprietate

Sursa: Biroul Național de Statistică. Numărul salariaților pe activități economice, sectoare și sexe 2014, activitatea agenților economici după mărime și forme de proprietate 2014.

Fig. 2. Ponderea salariaților sectorului public în totalul salariaților

Sursa: OECD, Government at a Glance 2015, Source: International Labour Organization (ILO), ILOSTAT database. Data for Italy are from the National Statistical Institute and the Ministry of Finance. Data for Portugal are from the Ministry of Finance. Data for Korea were provided by national authorities. Data for Austria, Finland, Iceland, Israel, the Netherlands and the United States are not available. Data for Australia, Czech Republic, Germany, Korea, Ireland and Portugal are not included in the OECD average due to missing time series. Data for Czech Republic and New Zealand are expressed in full-time equivalents (FTEs). Australia, Greece, Hungary and Slovenia and Ukraine: 2012 instead of 2013. Denmark, Luxembourg, New Zealand and Turkey: 2011 instead of 2013. Switzerland: 2008 instead of 2009, Biroul Național de Statistică. Numărul salariaților pe activități economice, sectoare și sexe 2014. Activitatea agenților economici după mărime și forme de proprietate 2014.

deloc că acest model este și eficient, or acest lucru nu se observă din veniturile generate în acest sector. La acest capitol suntem depășiți dor de Belarus unde ponderea sectorului public este de 80%².

În plus, pe lângă sectorul public și ÎGS mai avem și sectoare care sunt reglementate total sau parțial prin reglementarea prețurilor de către stat. Printre ele vom menționa: sectorul energetic, financiar și telecomunicații, care sunt reglementate de către stat, precum și sectorul farmaceutic, panificație, lactate, care sunt reglementate parțial prin politica de prețuri stabilită de către guvern.

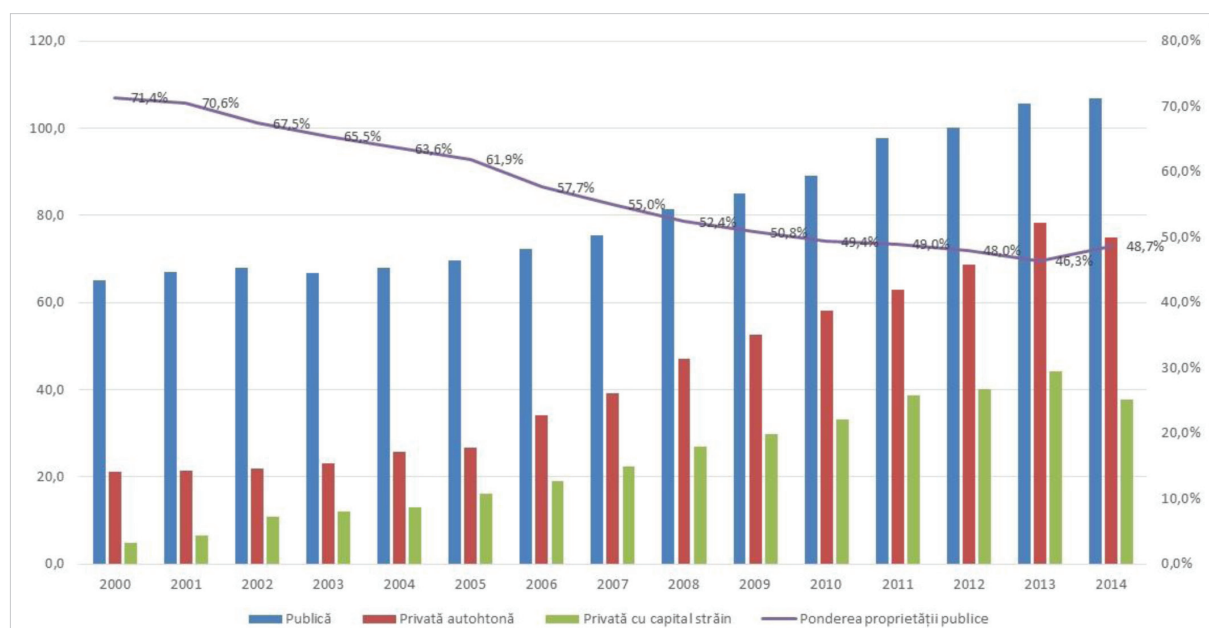
Dacă luăm în considerație și sectoarele reglementate, avem o economie dominată de către stat, unde circa 70% din forța de muncă este angajată în instituțiile publice, întreprinderi gestionate de stat sau monopoli reglementate de stat.

Evoluția limitată a sectorului privat creează poveri sociale sporite, ceea ce se reflectă asupra sistemului național de impozitare, dar și asupra apariției de free-rider, unii nu mai doresc să achite impozitele. Un element esențial al sărăciei și veniturilor slabe primite de cetățenii Republicii Moldova rezultă din faptul că noi în continuare suntem salariați la stat, care pe departe nu este cel mai bun manager.

Peste 50% din activele naționale sunt administrate de către stat

Valoarea mijloacelor fixe ale economiei naționale în anul 2014 au atins nivelul de 219,5 miliarde de lei și au înregistrat o creștere de 2,4 ori comparativ cu anul 2000. Cea mai mare creștere a mijloacelor fixe au fost înregistrate la întreprinderile cu capital străin 7,6 ori, urmate de întreprinderile private locale de 3,5 ori. Mijloacele fixe gestionate de Guvern în această perioadă au cunoscut o creștere de doar 1,6 ori. Din acest motiv ponderea Patrimoniului public a scăzut de la 71,4% în anul 2000 la 48,7% în anul 2014. Valoarea mijloacelor fixe deținute de către autoritățile publice la finele anului 2014 au constituit 106,9 miliarde de lei.

Fig. 3. Mijloace fixe existente la sfârșitul anului după forme de proprietate

Sursa: Biroul Național de Statistică

² OECD, Policy Roundtable. State Owned Enterprises and the Principles of Competitive Neutrality 2009.

Dacă e să ne referim doar la instituțiile publice și agenții economici administrați direct de Guvern, atunci valoarea mijloacelor fixe la ora actuală constituie peste 85,5 miliarde lei, dintre care Entități Economice cu capital propriu de 31,3 miliarde lei. Agenții Economici administrați de către autoritățile publice centrale sunt divizați în: Întreprinderi de stat/municipale și Societăți comerciale.

Activele deținute de către stat presupun o utilizare mai intensă a forței de muncă. Altfel spus, statul deține 48% din mijloace fixe, dar angajează peste 57% din forța de muncă. Trebuie să dăm dreptate celor, care consideră că statul nu trebuie să urmărească în mod obligatoriu obținerea de profit, ci mai degrabă ocuparea forței de muncă. Putem spune că de bine, de rău acest obiectiv este atins, gradul de ocupare al forței de muncă la mijloacele fixe deținute în domeniul public este cu 30% mai mare decât în sectorul privat.

Pe noi în mod special ne interesează instituțiile publice prestatoare de servicii și întreprinderile de stat și municipale. Conform datelor disponibile, proprietățile publice sunt repartizate relativ uniform între autoritățile centrale și cele locale. Primele dețin proprietăți în valoare de 45 miliarde lei, iar APL de 40 miliarde de lei. Însă cea mai mare parte a patrimoniului este deținut de către instituțiile publice, valoarea mijloacelor fixe deținute de întreprinderi este de 31,2 miliarde lei, dintre care Guvernul deține 25,3 miliarde lei, iar autoritățile publice locale 5,9 miliarde lei.

Tab. 1. Patrimoniul Autorităților Publice, mil lei

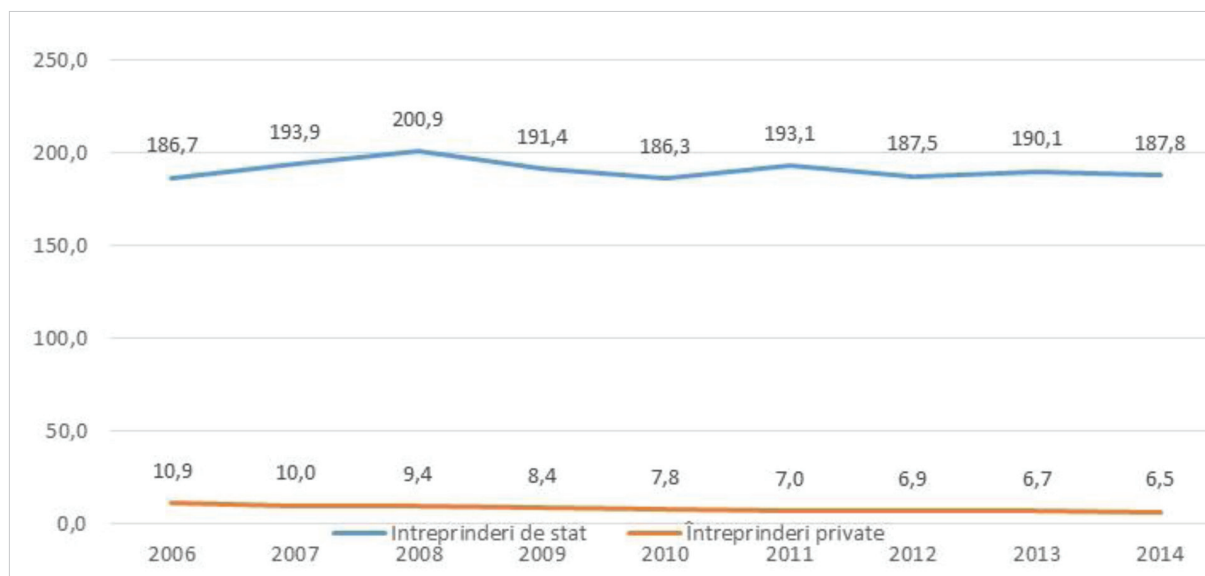
	Administrația Publică Centrală	Administrația Publică Locală	TOTAL
Instituții publice centrale/locale	19,957	30,826	50,783
Societăți Comerciale	10,699	1,402	12,101
Întreprinderi de stat/municipal	14,590	4,585	19,175
Instituții publice medico-sanitare		3,445	3,445
TOTAL	45,246	40,258	85,504

Sursa: Agenția Proprietății Publice, Balanța Autorităților Centrale 01/2015, Balanța Autorităților Locale 01/2015

Conform Registrului proprietăților publice, Guvernul deține 246 întreprinderi de stat și 113 societăți comerciale. Din 113 societăți comerciale cu capital de stat, la 26 entități economice cota statului în capitalul social constituie 100%, la 31 entități economice – de la 75% până la 99,9%, la 16 entități economice – de la 50% până la 75%, la 17 entități economice – de la 25% până la 50%, la 7 entități economice – de la 10% până la 25%, iar la 16 entități economice – până la 10%. Totodată, 23 întreprinderi de stat și 34 societăți comerciale au intrat în procedura de lichidare conform legii Insolvabilității.

Statul domină cu întreprinderile mari și monopoliste

Întreprinderile de stat sunt caracterizate de poziții dominante în economie. În mediu o companie de stat este de 30 ori mai mare față de una privată. Statul domină prin câteva întreprinderi mari, iar privații cu mici excepții sunt reprezentați de mii de companii mici.

Fig. 4. Numărul mediu de salariați la o întreprindere după forma de proprietate

Sursa: Biroul Național de Statistică. Numărul salariaților pe activități economice, forme de proprietate și sexe 2006-2014

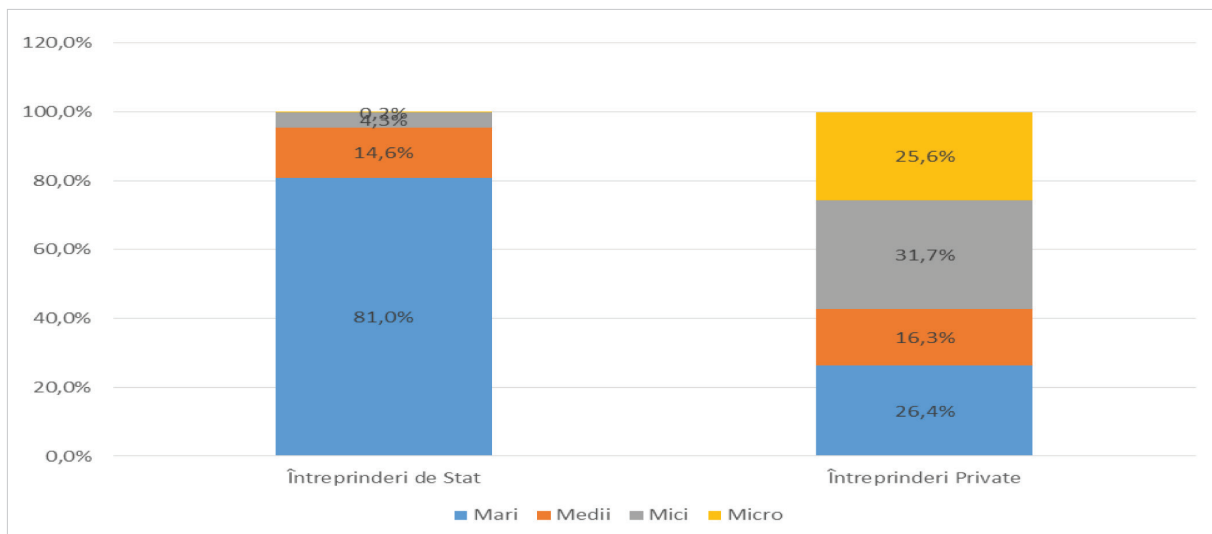
Gradul de concentrare a companiilor de asemenea este semnificativ. Statul domină cu întreprinderi mari, iar sectorul privat este caracterizat prin dezvoltarea întreprinderilor mici și micro. Mai mult decât atât dezvoltarea sectorului privat în Moldova este generat de crearea micilor afaceri, lucru observat, prin scăderea continuă a numărului mediu de salariați la o întreprindere din sectorul privat.

Decizia statului de a menține controlul asupra întreprinderilor mari derivă din logica procesului de privatizare derulat pe parcursul anilor în Moldova. Trebuie să menționăm că filosofia privatizării a suferit schimbări cardinale în anul 2007. Dacă până în anul 2007 Guvernul trebuia să aprobe în Parlament lista întreprinderilor care pot fi supuse privatizării, atunci din 2007 lucrurile sau inversat. În prezent prin lege există o listă de 179 întreprinderi³, care sunt nepasibile privatizării. În rest toate celelalte întreprinderi pot fi privatizate în orice moment de Guvern. Această listă cu întreprinderi nepasibilă privatizării a suferit mai multe modificări, în sensul reducerii numărului de întreprinderi aflate în listă. Anume datorită acestei noi abordări, statul și-a formulat criteriile după care el se conduce în privatizarea sau neprivatizarea unor bunuri. Cele mai importante criterii, care stau la baza menținerii proprietății de stat asupra unor întreprinderi sunt: a) asigurarea capacității de apărare și securitate a statului, b) fac parte din patrimoniul cultural național, c) activitatea constituie monopol de stat, d) bogățiile naturale, e) căile de comunicație.

Atât criteriile cât și lista întreprinderilor selectate după aceste criterii, merită a fi supuse unei analize critice. Spre exemplu statul trebuie să limiteze la maxim, sau chiar să excludă orice dorință de a declara anumite activități economice monopol de stat. *Figura 5, pag. 14*

Sectorul întreprinderilor de stat este dominat de cele mai mari întreprinderi, unde sunt angajați peste 80% din toți salariații. Marea majoritate a salariaților din întreprinderile de stat activează în colective mari. Mărimea medie a întreprinderilor mari de stat este de 580 salariați. De partea cealaltă sunt întreprinderile private dominate de cele mici și micro întreprinderi, unde sunt angajați peste 57% din

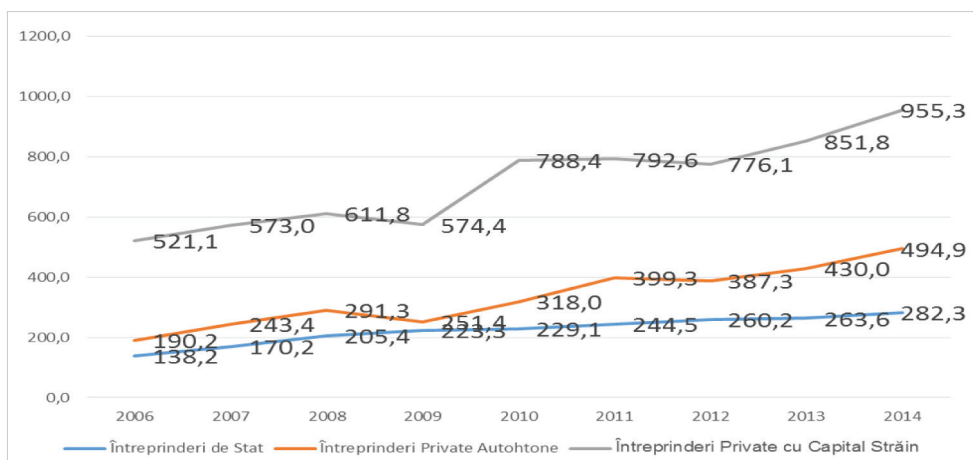
³ Legea privind administrarea și de-estatizarea proprietății publice 121/04.05.2007.

Fig.5. Repartizarea salariaților pe tip de întreprinderi

Sursa: Biroul Național de Statistică. Numărul salariaților pe activități economice, forme de proprietate și sexe 2006-2014

toți salariații din sectorul privat. Mărimea medie a companiilor unde lucrează majoritatea salariaților din sectorul privat este de 2,8 salariați. În concluzie putem spune că marea majoritate a angajaților întreprinderilor de stat lucrează în companii mari, media cărora este de 580 salariați. Iar majoritatea celor care lucrează în companiile private, activează în companii cu media de salariați de 2,8 angajați.

Întreprinderile de stat sunt consumatoare de forță de muncă, iar cele private câștigă prin eficiență. Însă după cum am spus și mai sus, statul are unul din obiective ocuparea forței de muncă. Eficiența întreprinderilor private, poate fi observată, dacă analizăm volumul de vânzări per angajat. La acest capitol avem o discrepanță enormă dintre întreprinderile de stat și cele private cu capital străin, unde volumul de vânzări este de 3,4 ori mai mare. Chiar și întreprinderile autohtone private au un nivel de 1,7 ori mai mare decât întreprinderile de stat.

Fig.6. Volumul vânzărilor per angajat, mii lei.

Sursa: Biroul Național de Statistică. Activitatea agenților economici după mărime și forme de proprietate, 2006-2014

Dacă raportăm activele deținute, la numărul de angajați și încasările per angajat, putem concluziona că statul este rezervat în investiții, are activități economice consumatoare de forță de muncă cu un randament

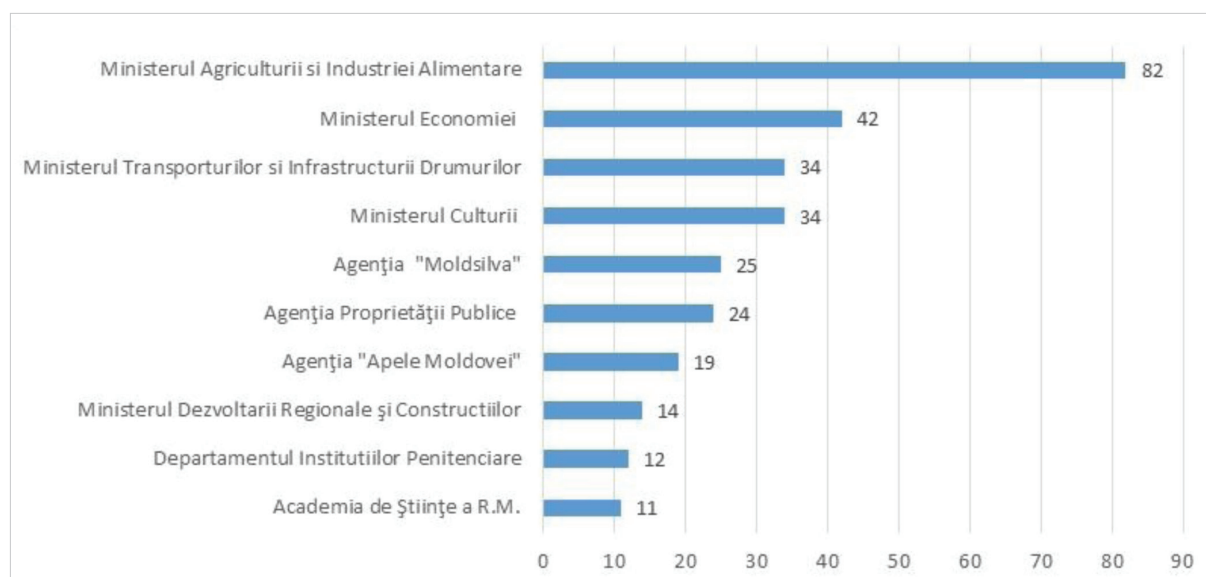
scăzut. Statul prin întreprinderile și instituțiile sale asigură un grad de ocupare înalt al populației în detrimentul eficienței economice. Practic, întreprinderile de stat cele mai mari aflate în proprietatea statului nu au putut atrage investiții străine directe (ISD), iar atractivitatea lor a fost puternic afectată de ceea ce respinge businessul străin – lipsa de transparență a profiturilor, structurile perimate de conducere, consiliile de administrare, etc.

Consiliile de administrare sunt formate din funcționari publici, desemnați de conducătorul instituției, care gestionează întreprinderea sau societatea comercială respectivă. Numirea în consiliile de administrare este mai mult un privilegiu financiar oferit unui birocrat, decât un obiectiv al statului de administrare corporativă eficientă. Anume aspectul clientelar de formare a consiliilor de administrare și inexistența unui grup profesionist de reprezentanți ai statului în consilii, creează acest sistem vicios de proastă administrare a activelor statului.

Cu mici excepții întreprinderile gestionate de stat sunt caracterizate de o ineficiență totală de administrare

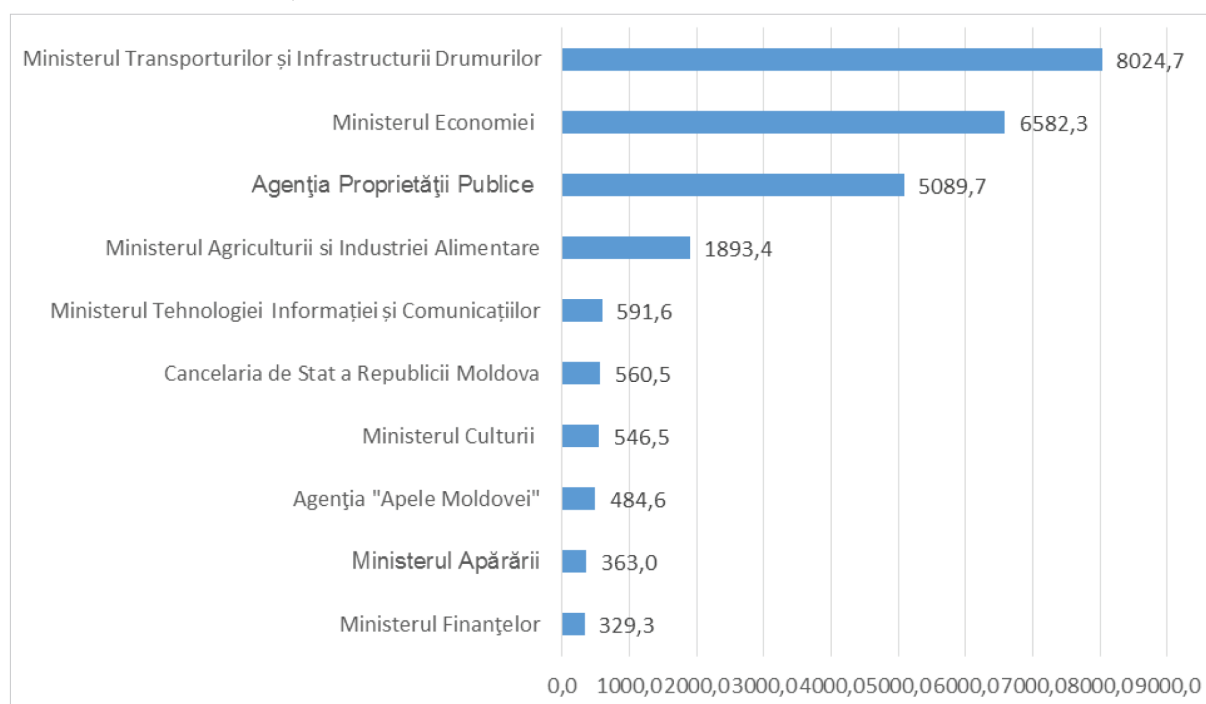
La începutul anului 2015 statul avea în gestiune 363 Societăți comerciale și Întreprinderi de stat cu o valoare a capitalului propriu de peste 25 miliarde lei. Toate întreprinderile și societățile comerciale sunt administrate de 45 de ministere, agenții și instituții publice. Cele mai multe întreprinderi sunt în Subordinea ministerului Agriculturii, urmat de Ministerul Economiei, care împreună dețin 124 sau 1/3 din totalul întreprinderilor gestionate de instituțiile publice.

Fig. 7. Topul instituțiilor publice după numărul întreprinderilor gestionate.

Sursa: Agenția Proprietății Publice

Însă după valoarea capitalului propriu deținut, avem o concentrare puternică de active. Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor (MTID), cu Ministerul Economiei (MEC), din care face parte și Agenția Proprietății Publice gestionează aproape 80% din toate activele statului din întreprinderi.

Fig.8. TOP-10 Instituții publice după mărimea capitalului întreprinderilor aflate în gestiune.

Sursa: Agenția Proprietății Publice

Unul din scopurile esențiale ale administrării proprietății publice este obținerea de profit în beneficiul public, însă aici avem cele mai mari deficiențe. Din punct de vedere al profitului obținut și rentabilității capitalului propriu, administrarea societăților comerciale este una extrem de defectuoasă.

Din cele 112 societăți pe acțiuni, unde statul deține cote, doar 32 din ele au înregistrat profit în anul 2014. Iar pierderile înregistrate de celelalte 36 de societăți comerciale a fost de 468 milioane lei, sau cu 253 milioane lei mai mare decât profitul înregistrat. Trebuie de menționat că în calcul nu am luat în considerație pierderile înregistrate de către SA Moldovagaz, care în 2014 au constituit 2,3 miliarde lei.

Aceste pierderi în mare parte au fost provocate de reglementarea proastă a prețului la gaz și mai puțin de managementul întreprinderii. Am considerat că pierderile de 244,5 milioane de lei ale BEM trebuie să fie menținute, deoarece ele pot fi tratate ca și pierderi din reglementarea proastă. Totuși, în opinia noastră cea mai mare responsabilitate o poartă managementul societății pe acțiuni.

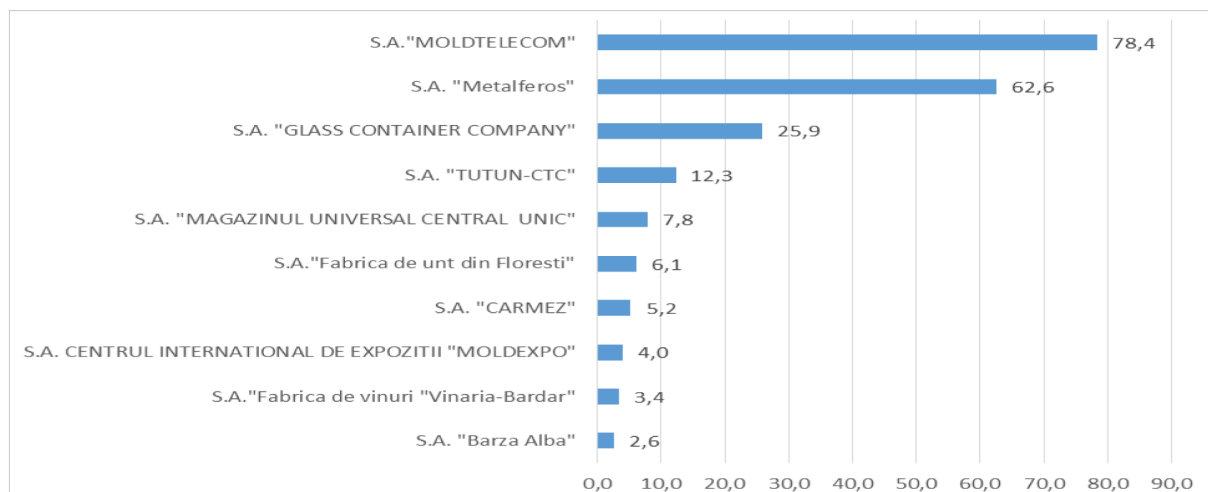
Tab. 1. Performanța SA unde statul este proprietar

Indicator	Număr societăți pe acțiuni	Profit/Pierderi (+/-), mil lei
Societăți care au obținut profit	32	215
Societăți fără profit/pierderi	44	0
Societăți care au înregistrat pierderi	36	-468 (-2.338)
TOTAL	112	-253 (-2.338)

Sursa: Agenția Proprietății Publice, Date privind societățile pe acțiuni, în care statul deține cotă - parte în capitalul social, conform datelor din Registrul Patrimoniului Public la situația din 01.01.2015

Eficiența administrării societăților comerciale este una insulară, adică avem câteva întreprinderi, care asigură o eficiență și profitabilitate înaltă, iar restul sunt un balast, existența cărora poate fi explicată doar prin necesitatea păstrării locurilor de muncă și cel mai important sunt un izvor de câștig personal pentru decidenții politici și persoanele responsabile de gestionare lor.

Fig.9. TOP profit al societăților pe acțiuni unde statul deține cote de proprietate, milioane de lei.

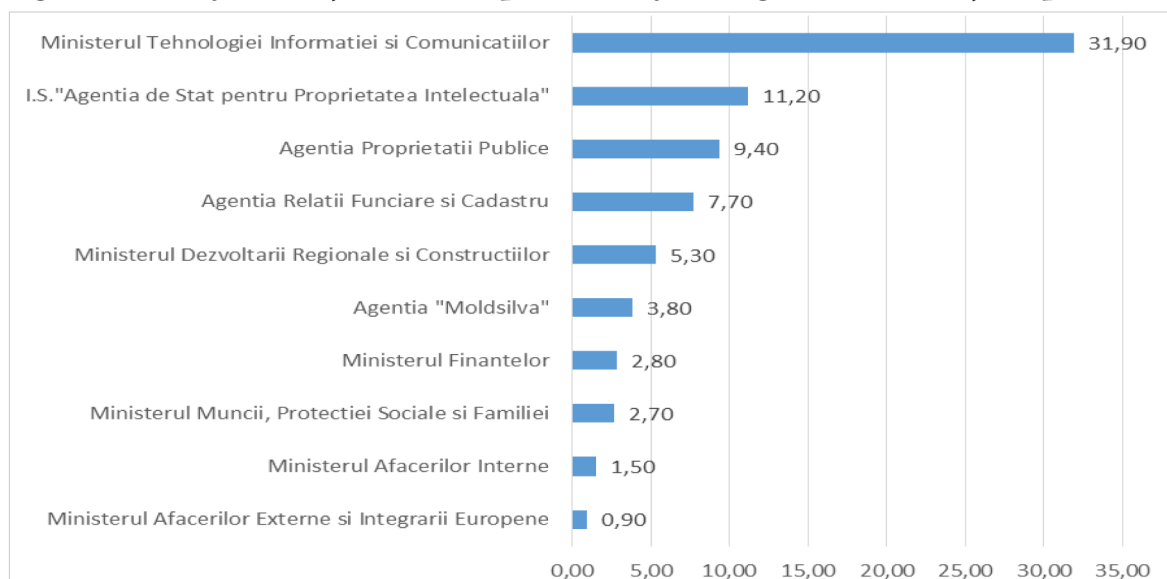

Sursa: Agenția Proprietății Publice, Date privind societățile pe acțiuni, în care statul deține cotă - parte în capitalul social, conform datelor din Registrul Patrimoniului Public la situația din 01.01.2015

Profitul înregistrat în 2014 de cele 112 societăți comerciale a fost în volum de 215 milioane lei, dintre care 167 de milioane sau 77% a fost asigurat de către 3 companii de stat. Primele 10 societăți comerciale asigură 97% din tot profitul obținut de societățile pe acțiuni unde statul are cotă parte.

Un aspect interesant este profitul net obținut de întreprinderile în gestiunea diverselor instituții. Prin noțiunea de profit net înțelegem profitul obținut de întreprinderile cu profit minus pierderile obținute de întreprinderile care au înregistrat pierderi.

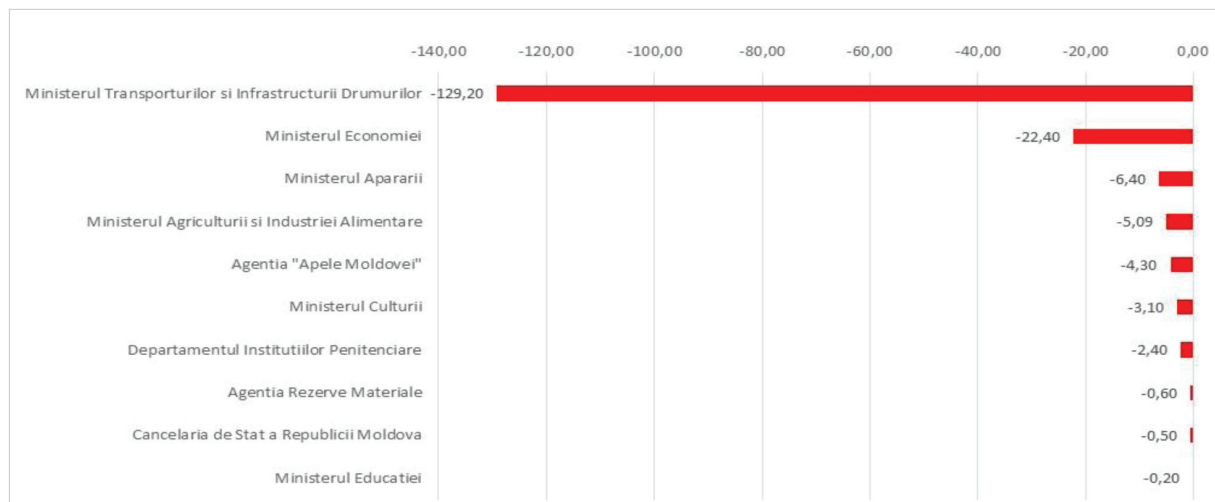
Fig.10 TOP Profit net obținut de întreprinderile aflate în gestiunea instituțiilor publice

Sursa: Agenția Proprietăților Publice.

Este de remarcat că cele mai mari profituri nete le-au obținut instituțiile, care dețin proprietăți incomparabil de mici față de MTID și MEC. Pe de o parte, avem Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care deține doar 2 întreprinderi, una dintre ele specializată în producerea de proteze și reabilitarea persoanelor cu dezabilități, iar a doua este un centru de instruire. Ambele cu profit. Iar pe de altă parte, avem ministerul Agriculturii cu peste 80 de întreprinderi, generatoare de pierderi.

Fig.11. TOP instituții, întreprinderile cărora au generat cele mai mari pierderi nete.

Sursa: Agenția Proprietăți Publice.

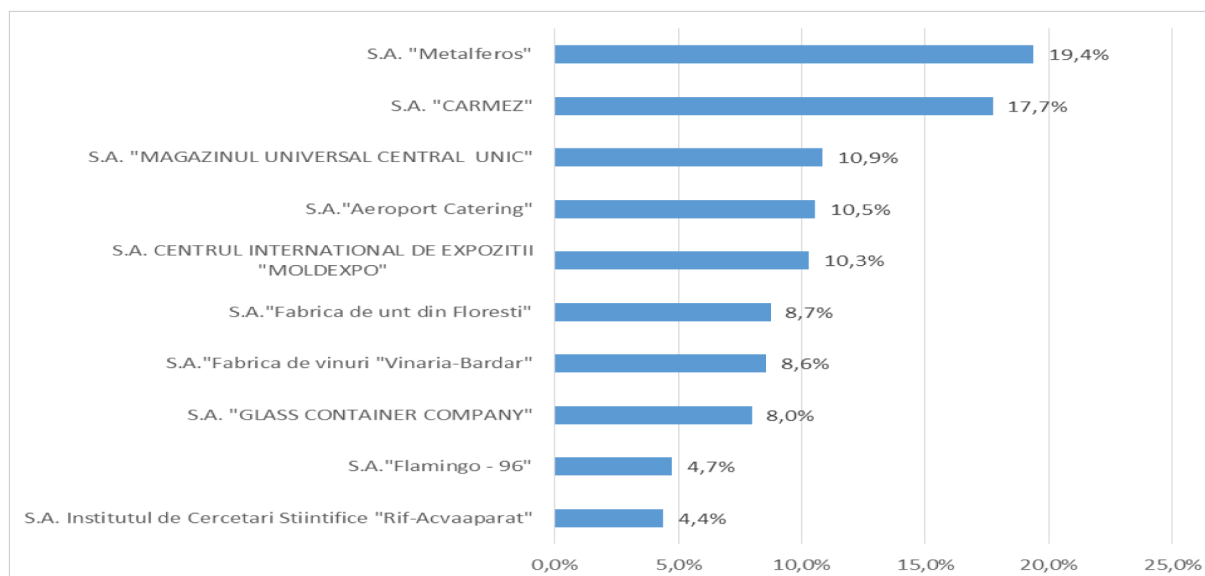
Instituțiile care generează cele mai mari pierderi nete sunt acelea care dețin și cele mai mari întreprinderi. Lideri la pierderi sunt MTID și MEC.

Pe lângă volumul profitului net înregistrat un alt indicator, relevant, care ne permite să examinăm eficiența administrării întreprinderilor este rentabilitatea capitalului propriu. La marea majoritate a întreprinderilor acest indicator sau este negativ sau în cazul dacă este pozitiv are o valoare mai mică de 5% anual.

Liderul acestui clasament S.A. Metalferos care are o rentabilitate atât de ridicată nu atât datorită managementului, cât avantajelor legale pe care le deține. Altfel eficiența acestei întreprinderi este în cea mare parte bazată pe limitarea concurenței și distribuția rentabilității întreprinderilor private din acest sector către întreprinderea de stat. *Figura 12, pag. 19*

Dacă e să analizăm rentabilitatea capitalului propriu la primele 10 companii de stat, el atinge nivelul de 9,5%. Un indicator destul de reușit, însă acest indicator încă odată relevă faptul că avem o eficiență managerială insulară. Din totalul întreprinderilor de stat 10-20 de întreprinderi înregistrează profituri și rentabilitate acceptabilă, restul fiind o mostră de neperformanță managerială.

Dacă această performanță medie ar fi fost asigurată la toate companiile de stat, atunci volumul profitului anual ar fi de circa 2,5 miliarde lei, iar bugetul de stat conform prevederilor legale ar obține nu mai puțin de 750 milioane de lei. În realitate suma încasată de bugetul de stat este de 5-10 ori mai mică, iar primele 3 companii achită peste 70% din banii acumulați de bugetul de stat din dividende. Aici trebuie să menționăm că toate trei întreprinderi sunt monopoliste și cel puțin una din ele beneficiază de facilități legale, discriminatorii comparative cu alți actori din piață.

Fig.12. TOP-10 Societăți comerciale după rentabilitatea capitalului propriu.

Sursa: Agenția Proprietății Publice, Date privind societățile pe acțiuni, în care statul deține cotă - parte în capitalul social, conform datelor din Registrul Patrimoniului Public la situația din 01.01.2015. Notă: Topul rentabilității capitalului propriu, este efectuat doar între primele 20 companii cu cel mai mare profit înregistrat în 2014

Cadrul legal privitor la gestionarea proprietății publice și metehnele sale

Politicile statului în domeniul administrării întreprinderilor comerciale sunt promovate de către Ministerul Economiei. În procesul de administrare un rol important îl joacă și Ministerul Finanțelor, iar politicile statului sunt promovate prin următoarele acte normative de bază:

1. Legea privind administrarea și de-etatizarea proprietății publice nr. 121-XVI din 04.05.2007
2. Legea cu privire la întreprinderea de stat nr. 146-XIII din 16.06.94
3. Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134-XIII din 02.04.97
4. HG cu privire la unele aspecte ce țin de repartizarea profitului net anual al întreprinderilor de stat și al societăților pe acțiuni cu cotă de participare a statului nr. 1396 din 12.12.2007
5. HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reprezentarea statului în societățile nr. 1053 din 11.11.2010

Prin lege statul definește 3 scopuri de bază în administrarea proprietății publice:

- a) armonizării proporțiilor și a structurii proprietății publice, precum și a modalităților de administrare a acesteia, cu funcțiile statului și ale unităților administrativ-teritoriale;
- b) atragerii în sectorul public al economiei naționale de investiții și asigurării unui management eficient;
- c) dezvoltării concurenței în economia națională.

Nu există nici un alt organism subsidiar interesului public care ar putea garanta supravegherea procesului de gestionare a proprietăților publice. Putem afirma că statul a falimentat la toate trei scopuri. La primul scop, statul trebuia să-și identifice câteva sub-priorități, cum ar fi: obținerea de profit (nu sa realizat), ocuparea forței de muncă (realizat), oferirea unor servicii vitale societății (parțial da, ex. Căile ferate). La scopul al doilea statul a fost cel mai prost, la atragerea investițiilor

în ultimii 15 ani. Cât privește scopul trei, anume existența întreprinderilor de stat a subminat concurența și statul prin instrumente legale și administrative a favorizat întreprinderile de stat în defavoarea celor private.

Nu mai bine stau lucrurile și la sarcinile de administrare a întreprinderilor de stat. Aici vom menționa două sarcini de bază:

1. Determinarea valorii bunurilor în proprietatea publică, ori până la ziua de astăzi noi nu știm valoarea bunurilor deținute de stat, iar Curtea de Conturi relevă în rapoartele sale anuale proprietăți de sute de milioane de lei, care nu sunt reflectate în evidența contabilă a întreprinderilor sau autorităților publice. În Raportul său Curtea de Conturi în anul 2014 constată abateri în gestionarea/înregistrarea patrimoniului la nivel local în mărime de 1,8 miliarde de lei, însă din raportul pentru anul 2013 observăm că mărimea patrimoniului neînregistrat este de circa 150-200 milioane lei pentru fiecare raion. Altfel spus, putem estima o abatere totală de cel puțin 5 miliarde lei doar la nivel local. O situație similară se atestă și la nivel central. Diferențele enorme dintre patrimoniul deținut și cel înregistrat legal poate duce la pierderea de către stat a proprietăților deținute, însă neînregistrate corespunzător.
2. Sporirea eficienței managementului întreprinderilor administrate de stat, prin alegerea conducătorilor în bază de concurs. Or, anume aici și aflăm răspunsul la întrebarea de ce întreprinderile gestionate de stat sunt atât de ineficiente.

Principalele politici ale statului în domeniul administrării întreprinderilor sale sunt:

1. În Consiliile de Administrare în mod obligatoriu trebuie să fie și reprezentanții Ministerul Economiei și Ministerul Finanțelor, iar la întreprinderile de stat ei trebuie să fie majoritari.
2. Reprezentanții statului la adunarea generală a acționarilor vor promova decizia de distribuire a cel puțin 30% din profit sub formă de dividende.
3. Legile în vigoare nu stipulează expres modul de numire și scoatere din funcție a conducătorului unei întreprinderi gestionate de către stat precum și modul de numire/scoatere a reprezentantului statului. Avem doar o HG, care prevede două forme de numire a reprezentantului statului: desemnarea unei persoane în baza unui act administrativ emis de conducătorul instituției publice, sau alegerea lui. Lipsa unor criterii exhaustive permite numirea atât a reprezentanților statului cât și a conducătorilor întreprinderilor pe criterii politice, creând un sistem clientelar și suspect de administrare a proprietăților statului.

Numirea în consilii de administrație se face pe bază clientelară și este un fel de bonus oferit de către conducătorul instituției publice, angajaților săi. Prin mecanismul actual de administrare a proprietăților sale, statul creează un conflict de interese. Astfel ministerele și agențiile responsabile de elaborarea și promovarea politicilor statului în diverse domenii sunt și gestionare de întreprinderi în sectoarele pe care le reglementează. Astfel, ministerele pe de o parte sunt responsabile de dezvoltarea sectorului privat, iar pe de altă parte sunt responsabile de dezvoltarea întreprinderilor de stat, care sunt în concurență cu cele private. Drept consecință avem discriminări legislative și administrative ale întreprinderilor private în favoarea celor de stat.

Legislația și cadrul de reglementare nu prevede nici un mecanism de încurajare/sanționare a conducătorilor întreprinderilor gestionate de stat, privind atingerea unor obiective trasate cum ar fi: profitabilitatea, cota de piață deținută, volumul investițiilor efectuate, numărul de angajați, etc. Statul nici nu formulează sarcini și nici nu urmărește realizarea lor.

Regândirea sistemului de administrare a întreprinderilor din proprietatea statului.

Principalele deficiențe ale sistemului actual de administrare a întreprinderilor și societăților comerciale publice sunt:

1. Conflictul de interes. Instituțiile publice responsabile de promovarea politicilor statului în anumite sectoare economice, sunt și gestionari de întreprinderi, care sunt concurente în sectoare date cu companiile private.
2. Administrarea clientelară a întreprinderilor. Modul de numire a reprezentanților statului în consiliile de administrare este mai mult o favoare făcută celui numit, decât un interes al statului.
3. Responsabilitate vagă. Lipsește un mecanism transparent de evaluare a performanțelor manageriale la întreprinderile gestionate de stat.

Pentru a soluționa toate aceste probleme este necesar de regândit întreg sistem de administrare a întreprinderilor și societăților comerciale publice.

- Este necesar de separat funcția de administrare a proprietăților statului de alte funcții ale statului, inclusiv promovarea politicilor statului în diverse domenii economice.
- Este necesare de consolidat tot procesul de administrare într-o singură instituție responsabilă cu administrarea patrimoniului public⁴.
- Statutul acestei instituții trebuie ridicat la nivel de Agenție Guvernamentală, subordonată direct premierului, pentru a exclude orice conflict de interes.
- Să fie asigurată responsabilitatea și independența membrilor în consiliile de administrare. Reprezentanții statului în întreprinderi, trebuie să fie format dintr-un grup profesionist, care nu sunt funcționari publici.
- Managerii trebuie selectați prin concurs public și contractul de management trebuie să conțină sarcini manageriale formulate exhaustiv și evaluate anual.
- Parlamentul, Guvernul va formula obiectivele de bază față către agenție în vederea administrării întreprinderilor, iar evaluare se va face prin raport anual prezentat Guvernului și Parlamentului.

Unificarea procesului de administrare într-o instituție profesională, subordonată direct prim-ministrului cu criterii clare de performanță, va permite îmbunătățirea procesului de administrare a proprietății și responsabilizarea celor implicați în acest proces.

Concluzii și Recomandări

1. Moldova este un caz unic în Europa, unde 70% din salariați lucrează în sectorul public, întreprinderile administrate sau reglementate de stat, iar media țărilor OECD este de 20%.
2. Ponderea activelor deținute de stat s-a redus semnificativ în ultimii 15 ani: de la 71% la 48%, iar această diminuare a avut loc nu prin privatizări sau lichidări de active, dar prin creșterea semnificativă a activelor întreprinderilor private străine, apoi a celor autohtone.

⁴ Mai multe la acest capitol, State-Owned Enterprise Governance Reform. An Inventory of Recent Change. OECD 2011.

3. Considerăm că cel mai important instrument de reducere a ponderii statului în economia națională nu trebuie să fie privatizările, ci atragerea investițiilor străine și încurajarea sectorului privat autohton. În mod aforistic, putem spune că, în țara noastră, nu statul este mare, dar sectorul întreprinderilor private sunt extrem de mici, ceea ce reconfirmă încă odată constrângerile cu care se ciocnește antreprenoriatul din partea statului (bariere administrative, controale excesive).
4. Statul domină economia națională prin întreprinderi mari și monopoluri, iar sectorul privat este dominat de întreprinderi mici și micro.
5. Activele statului sunt consumatoare de forță de muncă, la același volum de investiții statul angajează cu 30% mai multe persoane.
6. Eficiența statului este extrem de limitată. După volumul de încasări pe angajat, statul este depășit de întreprinderile locale private de 1,7 ori, iar de cele străine de 3,4 ori.
7. Eficiența managerială este una insulară, 77% din profitul obținut este generat de primele 3 cele mai mari companii. Marea majoritate a întreprinderilor generează pierderi sau profit nesemnificativ.
8. Pentru limitarea conflictelor de interese, este necesar ca întreprinderile să fie gestionate la nivel de Guvern și nu ministere.
9. Autoritatea de administrare a întreprinderilor statului, trebuie să aibă un corp de reprezentanți profesioniști ai statului în condițiile de administrare și un corp profesionist de manageri de întreprinderi.
10. Activitatea managerilor de întreprinderi să fie evaluată anual în baza criteriilor de performanță stipulate în contractul de management.

ANEXE

TOP Autoritățile Centrale după valoarea patrimoniului administrat

	TOTAL	Instituții publice, mii lei	Agenți economici, mii lei
Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor	8.041.397,3	16.703,5	8.024.693,8
Ministerul Economiei	6.992.817,5	410.558,0	6.582.259,5
Agencia Proprietății Publice	5.103.659,2	13.924,1	5.089.735,1
Ministerul Educației	3.707.068,0	3.695.235,0	11.833,0
Ministerul Sănătății	3.253.007,2	3.231.447,5	21.559,7
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	2.608.414,7	714.981,1	1.893.433,6
Ministerul Apărării	1.790.087,0	1.427.056,2	363.030,8
Ministerul Afacerilor Interne	1.754.448,7	1.675.848,5	78.600,2
Ministerul Finanțelor	1.626.691,3	1.297.433,3	329.258,0
Cancelaria de Stat a Republicii Moldova	1.473.595,2	913.046,6	560.548,6
Academia de Științe a R.M.	1.272.280,2	1.252.337,8	19.942,4
Ministerul Culturii	962.014,1	415.509,8	546.504,3
Departamentul Poliției de Frontiera	662.575,3	662.575,3	0,0
Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	610.194,4	485.838,7	124.355,7
Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	593.403,5	1.799,6	591.603,9
Agencia "Apele Moldovei"	486.711,4	2.084,2	484.627,2
Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	447.067,3	375.168,7	71.898,6
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	431.726,4	384.641,0	47.085,4
Ministerul Justiției	420.311,2	410.528,9	9.782,3
Departamentul Instituțiilor Penitenciare	415.566,5	393.634,3	21.932,2
Serviciul de Informații și Securitate	311.129,3	307.598,1	3.531,2
Casa Națională de Asigurări Sociale	285.704,9	285.704,9	0,0
Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor	248.637,8	248.637,8	0,0
Ministerul Mediului	189.889,0	166.063,7	23.825,3
Agencia Relații Funciare și Cadastru	186.643,2	15.244,6	171.398,6
Consiliul Superior al Magistraturii	179.337,6	179.337,6	0,0
I.P.N.A. Compania "Teleradio-Moldova"	178.970,9	178.970,9	0,0
Agencia "Moldsilva"	168.859,4	37.477,4	131.382,0
Secretariatul Parlamentului	154.628,3	154.628,3	0,0

	TOTAL	Instituții publice, mii lei	Agenți economici, mii lei
Ministerul Tineretului și Sportului	116.632,2	98.276,2	18.356,0
Centrul Național Anticorupție	78.059,6	78.059,6	0,0
Procuratura Generală	70.208,0	70.208,0	0,0
Biroul Național de Statistică	70.068,1	56.485,8	13.582,3
Alte instituții publice și agenți economici	55.976,0	44.837,1	11.138,9
Curtea Supremă de Justiție	54.190,2	54.190,2	0,0
Curtea de Conturi	45.663,5	45.663,5	0,0
Î.S.”Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Intelectuală”	43.111,9	0,0	43.111,9
Agenția Rezerve Materiale	36.323,5	36.323,5	0,0
Consiliul Coordonator al Audiovizualului	32.156,3	32.132,0	24,3
Banca Națională a Moldovei	21.877,0	21.877,0	0,0
Aparatul Președintelui	13.659,9	13.659,9	0,0
Compania Națională de Asigurări în Medicină	11.833,1	11.833,1	0,0
Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologii Informaționale	10.806,4	10.806,4	0,0
Comisia Națională a Pieței Financiare	9.066,3	8.676,4	389,9
Curtea Constituțională	8.755,0	8.755,0	0,0
Agenția pentru Reglementare în Energetică	6.271,9	6.271,9	0,0
Biroul Relații Interetnice	3.388,1	3.388,1	0,0
Agenția Turismului	2.001,6	2.001,6	0,0
Întreprinderi de peste hotare	0,0		0,0
TOTAL	45.246.885,5	19.957.460,7	25.289.424,8

TOP Autoritățile Locale după valoarea patrimoniului deținut

	Valoarea patrimoniului public local	Valoarea mijloac. fixe și O.M.V.	Valoarea capitalului propriu	Cota publică, conform capitalului propriu	Valoarea mijloac. fixe și O.M.V.
mun. Chișinău	12.663.383,65	8.661.598,50	2.112.609,7	1.041.471,15	847.704,30
mun. Bălți	2.603.667,30	2.194.160,80	229.984,30	480,00	179.042,20
Hîncești	2.024.123,68	1.790.061,40	45.424,0	34.937,10	153.701,20
UTA Găgăuzia	1.586.842,35	874.955,80	338.969,00	130.553,75	242.363,80
Ocnîța	1.546.819,62	1.474.157,30	10.863,0	254,72	61.544,60

	Valoarea patrimoniului public local	Valoarea mijloac. fixe și O.M.V.	Valoarea capitalului propriu	Cota publică, conform capitalului propriu	Valoarea mijloac. fixe și O.M.V.
Drochia	1.293.718,00	817.970,20	395.118,1		80.629,70
Ungheni	1.272.445,00	1.191.314,70	10.949,8	5.739,30	64.441,20
Orhei	1.174.615,00	891.586,30	107.364,2		175.664,50
Soroca	988.597,00	711.695,70	201.476,2	35.955,20	39.469,90
Cahul	852.245,80	733.460,10	446,1	3.820,40	114.519,20
Florești	846.089,04	635.453,70	476,8	104.254,34	105.904,20
Ialoveni	776.703,32	641.921,90	88.889,1		45.892,30
Nisporeni	764.567,40	648.119,40	46.223,4		70.224,60
Ștefan Vodă	723.441,60	652.435,00	3.681,6		67.325,00
Sîngerei	713.269,30	565.685,70	64.298,7		83.284,90
Călărași	707.836,51	528.217,70	42.251,6		137.367,20
Criuleni	699.758,23	555.645,80	97.012,8	197,33	46.902,30
Căușeni	685.799,53	646.284,93	2,7		39.511,90
Telenești	681.612,00	610.708,00	12.439,1		58.464,90
Strășeni	672.101,40	556.108,80	29.162,9	0,00	86.829,70
Anenii Noi	664.686,30	528.219,20	58.447,7		78.019,40
Fălești	605.174,91	533.077,40	28.554,2		43.543,31
Briceni	582.329,57	506.084,71	18.280,2		57.964,67
Rezina	573.247,33	388.704,46	117.333,3	31.646,77	35.562,80
Leova	557.742,36	480.714,40	345,6	12.581,65	64.100,71
Edineț	525.162,90	387.701,60	63.164,2		74.297,10
Rîșcani	519.061,06	446.080,60	36.795,7		36.184,80
Cimișlia	514.245,60	361.161,20	93.350,5		59.733,90
Glodeni	508.968,99	346.540,00	91.137,1		71.291,89
Taraclia	447.182,40	292.360,00	95.964,1		58.858,30
Cantemir	415.311,01	376.560,80	9.553,2		29.197,01
Șoldănești	412.772,00	320.561,00	39.912,0		52.299,00
Basarabeasca	330.057,20	202.830,00	89.684,3		37.542,90
Dondușeni	324.881,50	273.974,60	4.836,5		46.070,40
Dubăsari	190,53	0,00	0,0	190,53	
TOTAL	40.258.649,39	30.826.111,70	4.585.001,66	1.402.082,25	3.445.453,79

TOP Autorități după numărul de întreprinderi și instituții gestionate

		TOTAL		Autorități și instituții publice subordonate		Întreprinderi Gestionate de Stat		Evoluția (+/-)
		01.01. 2015	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2014	
1	Ministerul Educației	139	148	136	144	3	4	-9
2	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	107	117	25	25	82	92	-10
3	Ministerul Sănătății	87	90	83	83	4	7	-3
4	Ministerul Afacerilor Interne	82	82	76	76	6	6	0
5	Ministerul Culturii	59	59	25	25	34	34	0
6	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	58	58	56	56	2	2	0
7	Ministerul Economiei	56	58	14	13	42	45	-2
8	Ministerul Finanțelor	55	56	49	49	6	7	-1
9	Consiliul Superior al Magistraturii	51	0	51		0		51
10	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	40	41	39	40	1	1	-1
11	Biroul Național de Statistică	38	38	37	37	1	1	0
12	Academia de Științe a R.M.	38	38	27	27	11	11	0
13	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor	37	38	3	3	34	35	-1
14	Departamentul Instituțiilor Penitenciare	34	34	22	22	12	12	0
15	Agenția "Moldsilva"	27	26	2	1	25	25	1
16	Agenția Proprietății Publice	25	19	1	1	24	18	6
17	Ministerul Tineretului și Sportului	24	24	23	23	1	1	0
18	Ministerul Apărării	21	22	18	19	3	3	-1
19	Agenția "Apele Moldovei"	20	20	1	1	19	19	0
20	Cancelaria de Stat a Republicii Moldova	20	19	10	9	10	10	1

		TOTAL		Autorități și instituții publice subordonate		Întreprinderi Gestionate de Stat		Evoluția (+/-)
		01.01. 2015	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2014	
21	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	18	19	4	4	14	15	-1
22	Ministerul Justiției	15	66	13	64	2	2	-51
23	Agenția Rezerve Materiale	11	11	8	8	3	3	0
24	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	8	9	1	1	7	8	-1
25	Ministerul Mediului	7	7	6	6	1	1	0
26	Agenția Relații Funciare și Cadastru	7	5	3	1	4	4	2
27	Departamentul Poliției de Frontiera	7	7	7	7	0	0	0
28	Alte instituții publice și agenți economici	6	6	4	4	2	2	0
29	Întreprinderi de peste hotare	6	0	0	0	6		6
30	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	2	0	2		0		2
31	Agenția Turismului	2	2	2	2	0	0	0
32	Comisia Națională a Pieței Financiare	2	2	1	1	1	1	0
33	Serviciul de Informații și Securitate	2	2	1	1	1	1	0
34	Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2	2	1	1	1	1	0
35	Secretariatul Parlamentului	1	1	1	1	0	0	0
36	Biroul Relații Interetnice	1	1	1	1	0	0	0
37	Agenția pentru Reglementare în Energetică	1	1	1	1	0	0	0
38	Aparatul Președintelui	1	1	1	1	0	0	0
39	Curtea Constituțională	1	1	1	1	0	0	0
40	Curtea Supremă de Justiție	1	1	1	1	0	0	0
41	Procuratura Generală	1	1	1	1	0	0	0

		TOTAL		Autorități și instituții publice subordonate		Intreprinderi Gestionate de Stat		Evoluția (+/-)
		01.01. 2015	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2014	01.01. 2015	01.01. 2014	
42	Compania Națională de Asigurări în Medicină	1	1	1	1	0	0	0
43	Curtea de Conturi	1	1	1	1	0	0	0
44	Banca Națională a Moldovei	1	1	1	1	0	0	0
45	Casa Națională de Asigurări Sociale	1	1	1	1	0	0	0
46	Agencia Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologii Informaționale	1	1	1	1	0	0	0
47	I.P.N.A. Compania "Tele-radio-Moldova"	1	1	1	1	0	0	0
48	Centrul Național Anticorupție	1	1	1	1	0	0	0
49	Î.S."Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Intelectuale"	1	1	0	0	1	1	0
TOTAL		1128	1140	765	768	363	372	-12

